

Rapport 2008:90

Arkeologisk efterundersökning

Fjärrvärme i Tolvmannadalen

Sträckan Kisa - Bjärkeryd

RAÄ 68 och 103
Kisa socken
Kinda kommun
Östergötlands län

Mats Magnusson

Fjärrvärme i Tolvmannadalen

Sträckan Kisa - Bjärkeryd

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	5
Tekniska uppgifter.	8

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

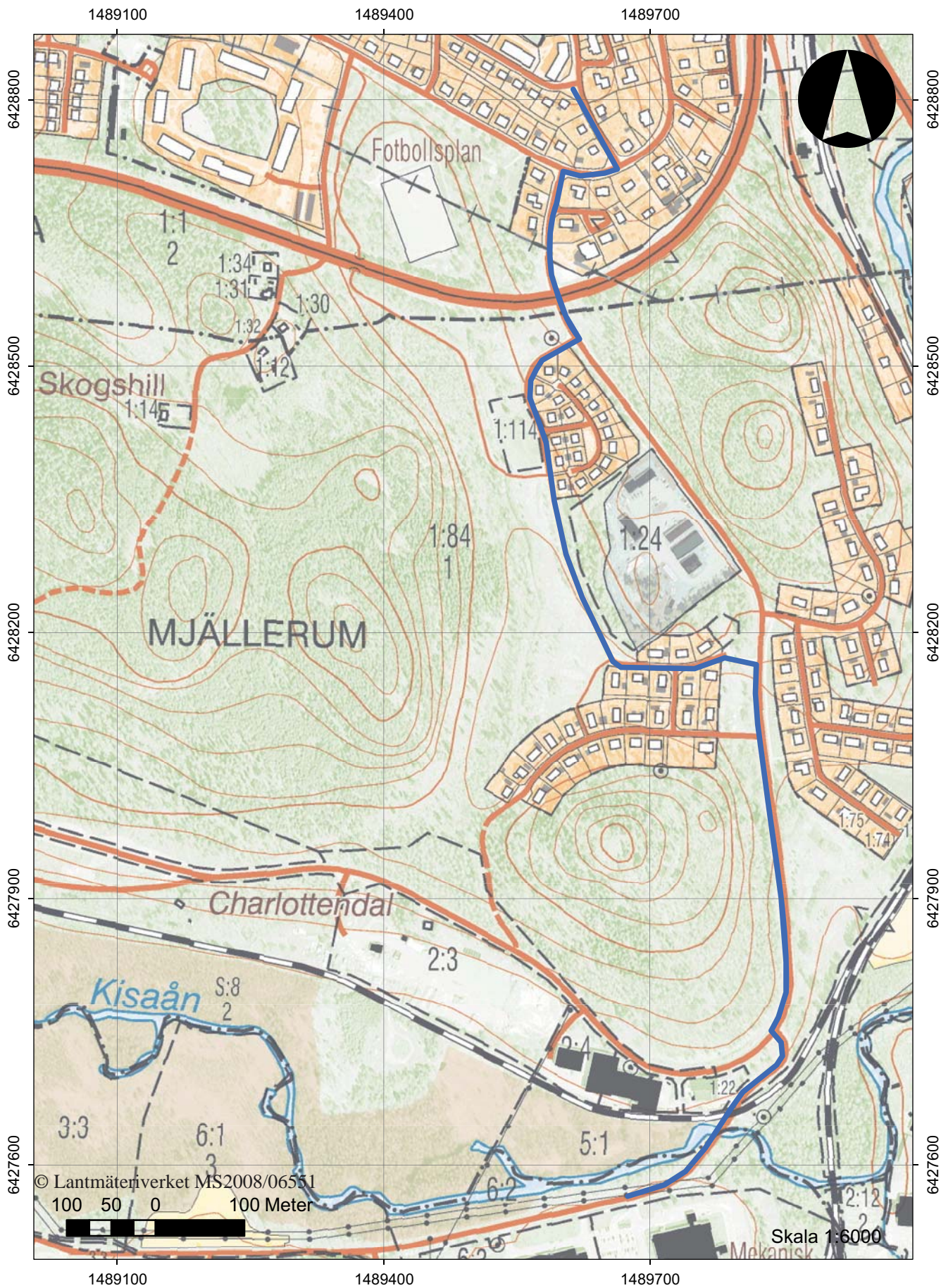
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde den 30 maj 2008 en arkeologisk efterundersökning, i form av antikvarisk kontroll. Efterundersökningen utfördes i samband med att det hade schaktats för en fjärrvärmeledning i Tolvmannadalen, sträckan Kisa – Bjärkeryd i Kisa socken, Kinda kommun, Östergötland. Arbetet utfördes på uppdrag av Tekniska Verken i Linköping AB. Vid undersökningen framkom recenta odlings- och raseringslager.

Mats Magnusson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Fastighetskartan med undersökningssträckan markerad. Skala 1:6 000.

Inledning

Den 30/5 2008 utförde Östergötlands länsmuseum en efterundersökning, i form av en antikvarisk kontroll, för ett fjärrvärmeledningsschakt i Tolvmannadalen, sträckan Kisa – Bjärkeryd i Kisa socken, Kinda kommun. Schaktningar hade redan utförts längs en del av sträckningen när undertecknad kom till platsen. I nära anslutning till den uppschaktade sträckningen fanns flera sedan tidigare kända, borttagna, fornlämningar. Längs Linnégatan påträffades raserings- och odlingslager som inte kunnat dateras men som tolkas som recenta.

Uppdragsgivare var Tekniska Verken i Linköping AB som även svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för schaktövervakningen och utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Kisa samhälle ligger i ett kuperat landskap invid Kisasjöns västra strand. Genom samhället rinner Kisaån i nord-sydlig riktning med sitt utlopp i Kisasjön. Området innehåller inte särskilt många fornlämningar men genom notiser vet man att en del försvunnit vid Kisa samhälles expansion (för en närmare presentation se Elfstrand 2008).

Enligt historiska kartor från 1700- och 1800-talen utgörs den norra delen av det aktuella området av skogsmark. Det är först på 1900-talet som bebyggelse börjar uppträda på platsen och idag är det en del av Kisa samhälle. Längs den tilltänkta fjärrvärmesträckningens södra del, utmed Kisaån, förekom även uppodling till en mindre grad.

I undersökningsområdets norra del finns fyra, numera borttagna, registrerade fornlämningar. Dessa utgörs av RAÄ 68:1-3 som var två fornlämningsliknande lämningar och en stensättning samt RAÄ 103 som var en härd.

En arkeologisk utredning etapp 2 från 2008 berör den nu aktuella sträckningens norra del längs Linnégatan. Denna utredning påvisade rester efter en odlingsyta, ca 0,75-0,90 m under gatunivå, strax norr om startpunkten för det nu aktuella projektet (Elfstrand 2008).

Längs den fortsatta sträckningen söderut har inga tidigare arkeologiska undersökningar utförts. Topografin i detta område påbjöd uppmärksamhet då en alternativ del av sträckningen var tänkt att löpa utmed en sydvästslänt ned mot Tolvmannadalen. Denna slänt genomskärs av Kisaån och andra mindre vattendrag och kan vara en lämplig plats att finna ett boplatsläge på. Detta alternativ avstods dock ifrån och man valde istället att gå vid sidan om, genom lägre liggande terräng.

Syfte

Syftet med den arkeologiska efterundersökningen, som utfördes i form av en antikvarisk kontroll, var att se om fast fornlämning berörts av exploateringen. Dessutom att vidare tillse att fast fornlämning kom till skada i så liten utsträckning som möjligt av den fortsatt planerade exploateringen. Om fast fornlämning påträffades skulle om möjligt fjärrvärmesträckningen justeras för att undvika skador. Fast fornlämning som inte gick att undvika skulle undersökas och dokumenteras avseende karaktär och omfattning. Påträffade lämningar skulle om möjligt även dateras.

Resultatet skulle kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Metod och dokumentation

Den antikvariska kontrollen genomfördes som en efterkontroll, då det redan schaktats för fjärrvärmeledningarna. Arbetet dokumenterades med digitalfotografering och genom inmätning med hand-GPS. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Resultat och tolkning

Undersökningsområdets norra del, norr om Ydrevägen, var den del som efterundersöktes. Längs Linnégatan påträffades, på en sträcka av ca två meter, ett recent raseringslager (figur 3) innehållandes slagg, glasslagg, taktegel och betong. Strax söder om nämnda raseringslager kunde ett odlingslager (figur 4), med tydliga kanter, följas i ca sex meter på ett djup av ca 0,5 m under nuvarande marknivå. Historiska kartstudier har inte gett någon förklaring till det 0,2 m tjocka odlingslagret då området på dessa kartor endast består av skog. Inget daterande material återfanns heller i odlingslagret.

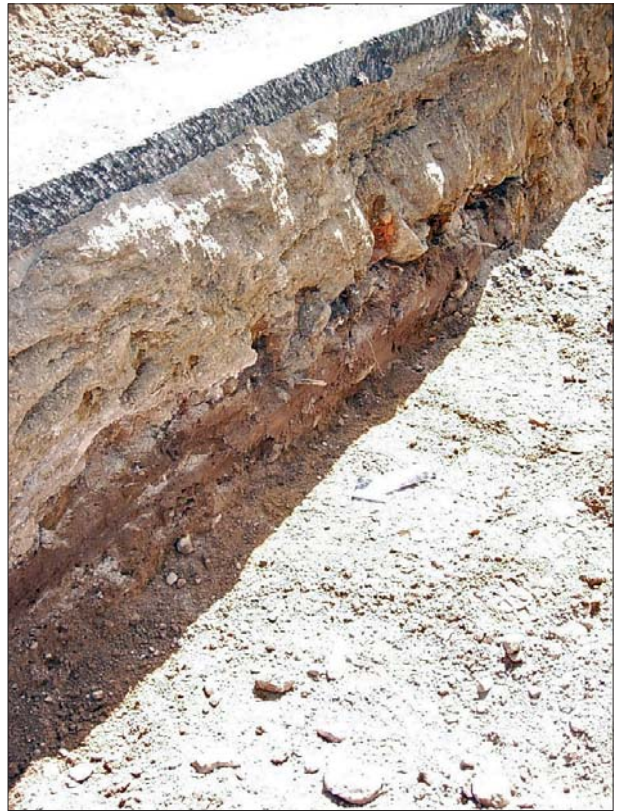
Odlingslagret tolkas som en recent trädgårdsodling då det, liksom raseringslagret, överlagras av ett ca 0,35-0,40 m tjockt sättsandslager och sedan asfalt. Detta tyder på att området fyllts ut under modern tid.

Schaktandet för fjärrvärme söder om Ydrevägen kontrollerades inte antikvariskt då man valde ett alternativ som uteslöt det område som bedömdes vara av arkeologiskt intresse.

Referenser

Elfstrand B. 2008. *Äldre lämningar under gatunivå och vid kyrkan i Kisa samhälle*. Arkeologisk utredning etapp 2 och arkeologiska förundersökningar. UV Öst rapport 2008:8.

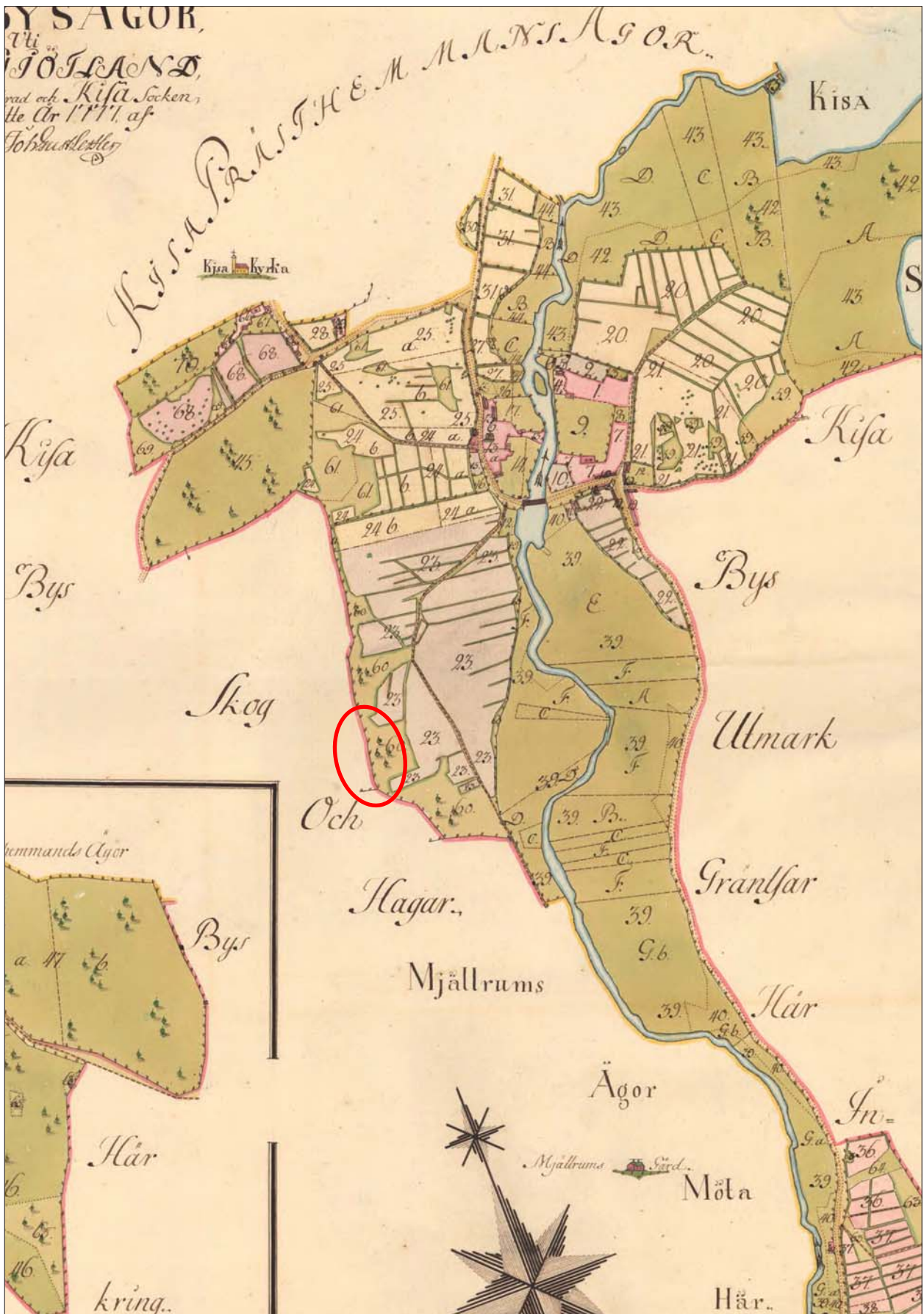
Lantmäteristyrelsens kartarkiv, akt D47-37:1. Kisa 1-4 Storskifte 1777.

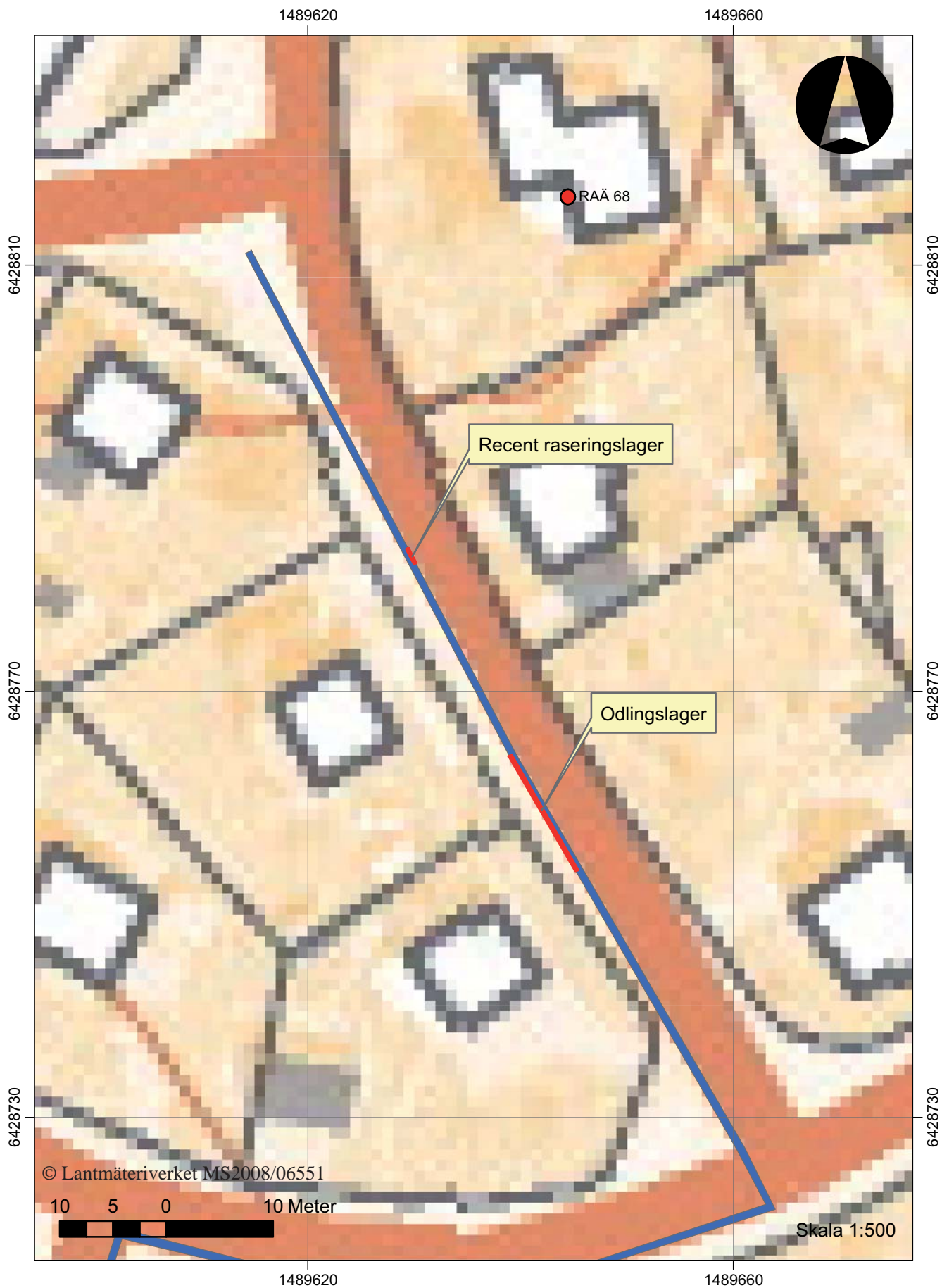
*Figur 3. Raseringslagret.
Foto Mats Magnusson, ÖLM.*

Figur 4. Odlingslagret. Foto Mats Magnusson, ÖLM.

Figur 5. Det norra undersökningsområdet markerat på Storskifteskartan från 1777. LMS.

Figur 6. Utdrag ur Fastighetskartan, blad 075 57, med odlings- och raseringslager markerade.

Tekniska uppgifter

Sträcka	Kisa - Bjärkeryd
Socken	Kisa
Kommun	Kinda
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 68 och 103
Ekonomiska kartans blad	075 57 (7F 5h Kisa)
Koordinater	X6428813, Y1489615-X6427534, Y1488971
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk efterundersökning i form av antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	431-9608-08
Länsstyrelsens handläggare	Carin Claréus
Länsstyrelsens beslut	2008-05-30, muntligt
ÖLM dnr	283/08
ÖLM projektnr	530820
Uppdragsgivare	Tekniska Verken i Linköping AB
Kostnadsansvarig	Tekniska Verken i Linköping AB
Projektledare	Mats Magnusson
Rapportarbete	Mats Magnusson
Fältarbetstid	2008-05-30
Totalt undersöktes	Ca 300 löpmeter (efterundersökning)
Fynd	Tillvaratogs ej
Foto	Digitalt
Analys	Nej
Grafik	Mats Magnusson
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2008:90 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde den 30 maj 2008 en arkeologisk efterundersökning i form av antikvarisk kontroll. Efterundersökningen utfördes i samband med att det hade schaktats för en fjärrvärmeledning i Tolvmannadalen, sträckan Kisa – Bjärkeryd i Kisa socken, Kinda kommun, Östergötland. Vid undersökningen framkom recenta odlings- och raseringslager.